

ORTAÖĞRETİM
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

ÇALIŞMA DEFTERİ

TARİH 9

Ünite

4. ÜNİTE : İLK VE ORTA ÇAĞLARDA TÜRK DÜNYASI
5. ÜNİTE : İSLAM MEDENİYETİNİN DOĞUŞU

Konu

- TÜRKLERDE COĞRAFYA İLE OLUŞAN YAŞAM TARZI
- KAVİMLER GÖÇÜ
- İLK TÜRK DEVLETLERİ VE KOMŞULARI
- İSLAMİYET'İN DOĞDUĞU DÖNEMDE DÜNYA
- İSLAMİYET YAYILIYOR

OGM MATERYAL

https://ogmmateryal.eba.gov.tr

6. SAYI

ÖN SÖZ

Sevgili Öğrenciler,

Bu çalışma defterinde öğretim süreçleri içerisinde kazandığınız bilgi ve becerileri kullanmanıza olanak tanıyacak çeşitli düzeylerde ve yapılarda etkinlikler bulunmaktadır. Bu etkinliklerle hem okulda işlemiş olduğunuz konuları tekrar etme hem de akademik gelişiminizi izleme imkânı bulacaksınız. Bu amaçla hazırlanan çalışma defterinde yer alan etkinlikler, bilişsel alan basamaklarını içerecek şekilde yapılandırılmıştır.

Çalışma defterinde boşluk doldurma, eşleştirme, çoktan seçmeli, açık uçlu, kısa cevaplı madde tipi etkinliklerinin yanı sıra bil-bul-çöz, kelime avı ve sudoku gibi içeriklerle keyifli vakit geçirmenizi sağlayan etkinlikler de yer almaktadır. Ayrıca "Hatırlıyor muyum?" bölümüyle akademik açıdan öz değerlendirmenizi yapabilecek ve eksik olduğunuz konuları karekodlar aracılığıyla tekrar etme fırsatı bulacaksınız.

Alanında yetkin uzmanlarca titizlikle hazırlanmış olan bu çalışma defteri ile akademik gelişiminize katkı sunmayı amaçlamaktayız. Bu çalışmanın eğitim hayatınızda olumlu yansımalarını görmek dileğiyle...

Hatırlıyor muyum?

Aşağıdaki bilgileri hatırlayıp hatırlamadığınızı ilgili bölüme işaretleyiniz. Puan durumunuza göre aşağıdaki karekodları okutarak konu eksiklerinizi tamamlayınız.

No	Bilgi	Hatırlıyorum 2 Puan	Kısmen Hatırlıyorum 1 Puan	Hatırlamıyorum 0 Puan
1	Yaşanılan coğrafi bölgenin fiziki yapısı, toplumların hayat tarzının oluşumunda temel etkendir. Türk toplumunun yaşam tarzına da yaşadığı bölgenin coğrafi özellikleri şekil vermiştir.			
2	Türk toplulukları, çeşitli nedenlerle yaşadıkları bölgeleri kitleler hâlinde terk ederek çok uzun mesafeler kat etmek suretiyle başka alanlara göç etmiştir.			
3	Nüfusun artması nedeniyle otlakların yetersiz kalması, kuraklık veya ağır kış şartları yüzünden kıtlık yaşanması göçlerin ekonomik sebepleridir.			
4	Türk boyları arasındaki mücadeleler ile Çin ve Moğol baskısıyla boyların yerlerini terk edip başka bölgelere gitmeleri ise göçlerin siyasî sebepleridir.			
5	Türk toplumunda eli silah tutan herkes asker sayıldığı için ilk Türk devletlerinin ordularında, Hazar Devleti hariç, ücretli yabancı asker yoktur.			
6	Türk ordusunda kadın-erkek, genç-yaşlı her an savaşabilecek durumdadır. Öyle ki Türklerin sporları, eğlenceleri ve avlanmaları bile askerî eğitim niteliğindedir.			

7	Tarihte düzenli ilk Türk ordusu Mete Han tarafından MÖ 209'da kurulmuş, ordu "onlu sistem" adı verilen sisteme göre teşkilatlandırılmış, savaşlarda da "Turan Taktiği" veya "Hilal Taktiği" ni kullanmışlardır.	Hatırlıyorum 2 Puan ☐ Kısmen Hatırlıyorum 1 Puan ☐ Hatırlamıyorum 0 Puan ☐
8	Asya Hun Devleti'nin zayıflaması ve yıkılış sürecine girmesiyle Orta Asya'nın geniş bozkırlarında yaşayan bazı Türk boyları bağımsız hareket etmeye başlamış, büyük bir göç dalgası başlatmışlardır.	Hatırlıyorum 2 Puan ☐ Kısmen Hatırlıyorum 1 Puan ☐ Hatırlamıyorum 0 Puan ☐
9	Hazarlar, Museviliği benimseyen tek Türk devleti olup ülkesinde farklı dinleri barındırmıştır. Hazar ismi günümüzde Hazar Denizi adında yaşamaya devam etmektedir.	Hatırlıyorum 2 Puan ☐ Kısmen Hatırlıyorum 1 Puan ☐ Hatırlamıyorum 0 Puan ☐
10	Karluklar, Kök Türklerin hâkimiyeti altında yaşamış, Orta Asya tarihinde önemli rol oynamıştır.	Hatırlıyorum 2 Puan ☐ Kısmen Hatırlıyorum 1 Puan ☐ Hatırlamıyorum 0 Puan ☐
11	İstanbul'u iki kez kuşatan Avarlar, Germen ve Slavları yönetim, askerlik ve sanat alanlarında etkilemiştir.	Hatırlıyorum 2 Puan ☐ Kısmen Hatırlıyorum 1 Puan ☐ Hatırlamıyorum 0 Puan ☐
12	Türgişler kendi adlarına para bastırmışlardır.	Hatırlıyorum 2 Puan ☐ Kısmen Hatırlıyorum 1 Puan ☐ Hatırlamıyorum 0 Puan ☐

Hatırlıyor muyum?

13 Başkırtların aslı Türkistan'ı terk ederek kuzeye yönelen ve sonra batıya geçen Kıpçak Türklerine dayanmaktadır.

Hatırlıyorum 2 Puan	☐
Kısmen Hatırlıyorum 1 Puan	☐
Hatırlamıyorum 0 Puan	☐

14 İtil (Volga) Bulgar Devleti, Doğu Avrupa'da Türk İslam kültürünün temsilcisi olmuştur.

Hatırlıyorum 2 Puan	☐
Kısmen Hatırlıyorum 1 Puan	☐
Hatırlamıyorum 0 Puan	☐

15 X. yüzyılın sonlarına doğru İslamiyet'i kabul eden Oğuzlar, Büyük Selçuklu ve Osmanlı Devleti gibi cihanşümul devletler kurmuşlardır.

Hatırlıyorum 2 Puan	☐
Kısmen Hatırlıyorum 1 Puan	☐
Hatırlamıyorum 0 Puan	☐

16 Kıpçaklar, Batı Kök Türk topluluklarından olup kaynaklarda çoğunlukla Kumanlar olarak anılmıştır.

Hatırlıyorum 2 Puan	☐
Kısmen Hatırlıyorum 1 Puan	☐
Hatırlamıyorum 0 Puan	☐

17 Bizans ordusunda paralı askerlik yapan Peçenekler, Malazgirt Savaşı'nda Bizans ordusundan ayrılarak Büyük Selçuklu ordusuna katılmıştır.

Hatırlıyorum 2 Puan	☐
Kısmen Hatırlıyorum 1 Puan	☐
Hatırlamıyorum 0 Puan	☐

18 Kırgızlar, 840 yılında Uygur Devleti'ni yıkarak Ötüken' de devlet kurdular.

Hatırlıyorum 2 Puan	☐
Kısmen Hatırlıyorum 1 Puan	☐
Hatırlamıyorum 0 Puan	☐

No	Bilgi	Değerlendirme
19	Macarlar ve Fin-Ugur kavimlerinin bir bölümü Karadeniz'in kuzeyindeki bozkırlara inerek Onugurlarla kaynaşmış, Hristiyanlığı benimseyerek Türk kimliğini kaybetmiştir.	Hatırlıyorum 2 Puan ☐ Kısmen Hatırlıyorum 1 Puan ☐ Hatırlamıyorum 0 Puan ☐
20	Hunlar, temel geçim kaynağı olarak hayvancılıkla beraber tarım, avcılık, balıkçılık, madencilik, dericilik ve ticaretle uğraşmışlardır.	Hatırlıyorum 2 Puan ☐ Kısmen Hatırlıyorum 1 Puan ☐ Hatırlamıyorum 0 Puan ☐
21	Doğu-batı, kuzey-güney ticaretinde toprakları aracı konumunda olan Türk devletleri kervanlardan "geçiş vergisi" almıştır.	Hatırlıyorum 2 Puan ☐ Kısmen Hatırlıyorum 1 Puan ☐ Hatırlamıyorum 0 Puan ☐
22	Arap Yarımadası; Asya, Avrupa ve Afrika kıtalarının birbirine yakın olduğu önemli bir noktada bulunmaktadır.	Hatırlıyorum 2 Puan ☐ Kısmen Hatırlıyorum 1 Puan ☐ Hatırlamıyorum 0 Puan ☐
23	İslamiyet'in doğduğu ilk yıllarda Arabistan ve çevresinde dönemin iki büyük gücü olan Doğu Roma ve Sasani imparatorlukları hüküm sürmektedir.	Hatırlıyorum 2 Puan ☐ Kısmen Hatırlıyorum 1 Puan ☐ Hatırlamıyorum 0 Puan ☐
24	Arap toplumu; çöllerde göçebe bir hayat süren bedeviler, köyler ve şehirlerde yerleşik bir yaşam tarzına sahip hadari denilen insanlardan oluşmaktadır. Bunların dışında yarı göçebe kabileler de mevcuttur.	Hatırlıyorum 2 Puan ☐ Kısmen Hatırlıyorum 1 Puan ☐ Hatırlamıyorum 0 Puan ☐

25 Arap toplumunda bedeviliğin yaygın olması; bilgisizlik ve gaflet içerisinde bulunmaları, putlara tapmaları, kadınlara yönelik kötü tutumları gibi nedenlerden dolayı İslamiyet öncesi döneme, Cahiliye Dönemi denirdi.

Hatırlıyorum 2 Puan ☐
Kısmen Hatırlıyorum 1 Puan ☐
Hatırlamıyorum 0 Puan ☐

26 İslamiyet'ten önce Arap Yarımadası'nda; Nebatiler, Tedmür, Gassani, Main, Hire, Sebe gibi devletler yaşamıştır.

Hatırlıyorum 2 Puan ☐
Kısmen Hatırlıyorum 1 Puan ☐
Hatırlamıyorum 0 Puan ☐

27 632 yılında Hz. Peygamber'in vefatının ardından, Hz. Ebu Bekir, Hz. Ömer, Hz. Osman ve Hz. Ali halife seçilmiştir.

Hatırlıyorum 2 Puan ☐
Kısmen Hatırlıyorum 1 Puan ☐
Hatırlamıyorum 0 Puan ☐

28 Dört halife döneminde halifeler seçimle iş başına geldikleri için bu döneme "Cumhuriyet Dönemi" denilmiştir.

Hatırlıyorum 2 Puan ☐
Kısmen Hatırlıyorum 1 Puan ☐
Hatırlamıyorum 0 Puan ☐

DEĞERLENDİRME ÖLÇEĞİ

PUAN	PUAN	PUAN	TOPLAM PUANINIZ
00-36	37-44	45-56	
KONUYU TEKRAR ETMELİSİNİZ	ÇALIŞMALISINIZ	ÇOK İYİ	

1- 21 arası maddeler için karekodu okutun

22- 28 arası maddeler için karekodu okutun

Eşleştirme-1

Aşağıda verilen I.sütundaki ifadelerle II.sütundaki ifadeleri eşleştiriniz.

I. Sütun		II. Sütun	
1	İslamiyet'i kabul eden ilk Türk topluluğudur.	KIRGIZLAR	A
2	*Manas Destanı*	TÜRGİŞLER	B
3	Doğu Avrupa'da Türk İslam kültürünün temsilcisi olmuşlardır.	İTİL BULGAR DEVLETİ	C
4	Baga Tarkan	HAZARLAR	Ç
5	Büyük Selçuklu ve Osmanlı gibi cihanşümul devletler kurdular.	SİBİRLER	D
6	Altınordu Devleti'nin Türkleşmesinde etkili olmuşlardır.	AVARLAR	E
7	Museviliği kabul eden ilk ve tek Türk devletidir.	KARLUKLAR	F
8	İstanbul'u kuşatan ilk Türk devleti.	PEÇENEKLER	G
9	Malazgirt Savaşı'nda Bizans ordusundan ayrılarak Büyük Selçuklu ordusuna katılmıştır.	OĞUZLAR	H
10	Bugünkü Sibirya'ya isimlerini verdiler.	KUMANLAR (KIPÇAKLAR)	I

Eşleştirme-II

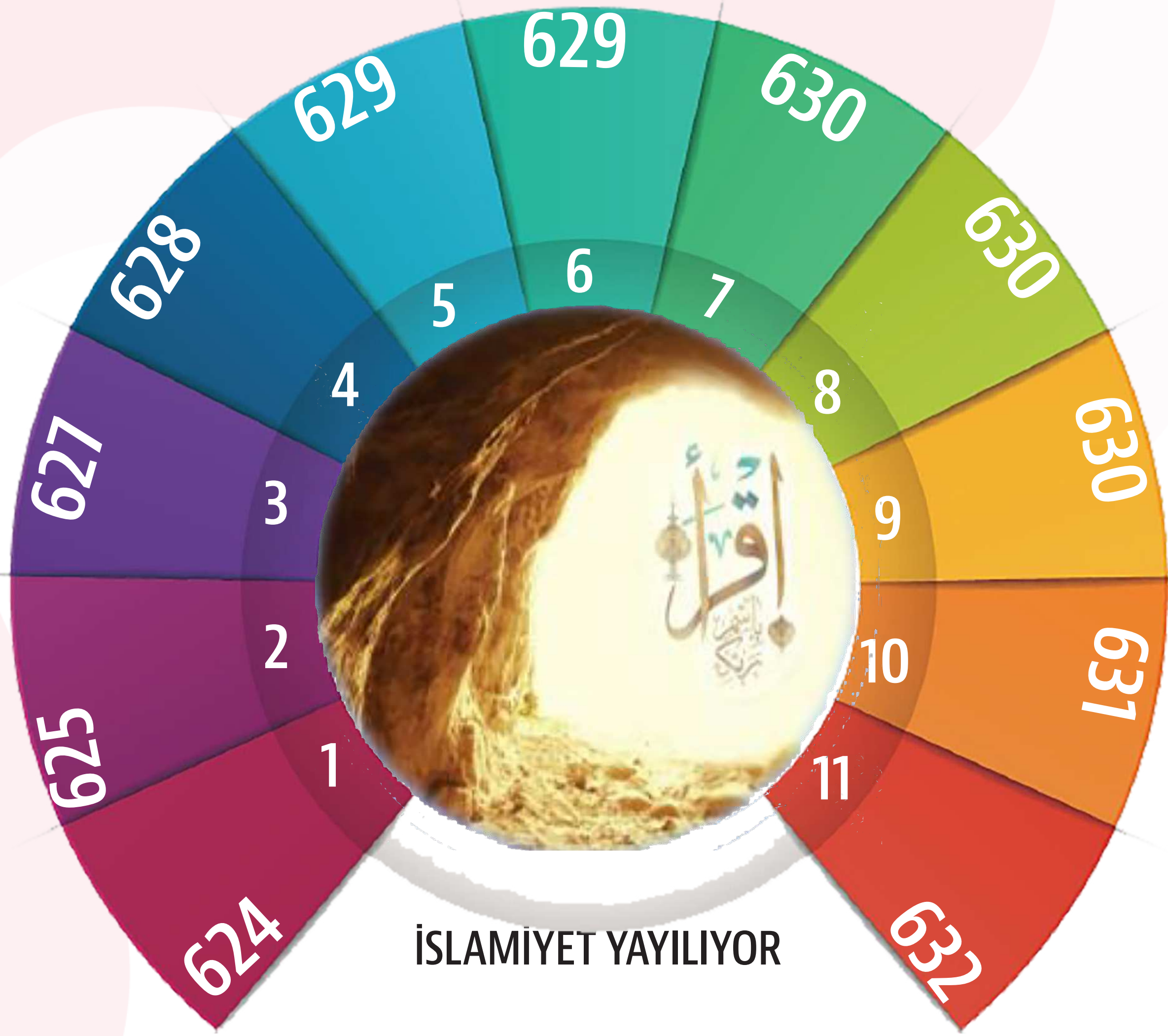
Aşağıda verilen I.sütundaki ifadelerle II.sütundaki ifadeleri eşleştiriniz.

I. sütun		II. sütun	
1	Hz. Muhammed Dönemi 	Hakem Olayı	A
2	Hz. Ebubekir Dönemi 	Huneyn Savaşı	B
3	Hz. Ömer Dönemi 	Kıbrıs'ın Fethi	C
4	Hz. Osman Dönemi 	Kudüs'ün Fethi	Ç
5	Hz. Ali Dönemi 	Ridde Hareketi	D

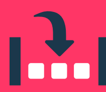

Eşleştirme-III

Aşağıda verilen ifadeleri zaman çarkındaki tarihlerle eşleştiriniz.

TEBÜK SEFERİ	A
VEDA HACCI VE HZ. MUHAMMED'İN VEFATI	B
HAYBER'İN FETHİ	C
TAİF SEFERİ	Ç
HUNEYN SEFERİ	D
HENDEK SAVAŞI	E
MEKKE'NİN FETHİ	F
BEDİR SAVAŞI	G
MUTE SEFERİ	H
HUDEBİYE BARIŞI	I
UHUD SAVAŞI	İ

Boşluk Doldurma

Aşağıda karışık olarak verilen kavramları metinde doğru boşluklara yerleştiriniz.

tümen	Mete Han	Turan Taktiği	Baga Tarkan	Avrupa Hun Devleti
Sasani	*Manas*	Büyük Hun Devleti	hayvancılık	satir
Türklerin	Çin	değiş tokuş	Genelkurmay Başkanı	Celûlâ
konargöçer	İstemi Yabgu	Ecnâdeyn	Zâtü's-savârî	Hz. Ebu Bekir
Kâdisiye	Ficar	Hz. Osman	Nihâvend	Hz. Ali
	Bizans	Sulu Kağan	akçe	
	Huneyn	Avar	Pers	

1. Orta Asya'nın coğrafi özellikleri, Türklerin başlıca geçim kaynaklarının .... olmasına ve .... yaşamalarına neden olmuştur.

2. İlk düzenli Türk ordusu .... hükümdarı .... tarafından kurulmuştur.

3. Tarih boyunca Türkler savaşlarda en çok ....ni kullanmışlardır.

4. İlk Türk topluluklarında ve devletlerinde ticaret, büyük ölçüde .... esasına dayanmaktaydı.

5. Attila dönemi, ...'nin en parlak dönemidir.

6. Mete Han'ın ordusunda, 10000 atlıdan oluşan en büyük birlik .... olarak adlandırılmıştır.

7. .... Destanı dünyanın en uzun destanıdır.

8. İlk Türk devletlerinde ordunun başında bugünkü .... yerinde olan "sû-başı" lar bulunurdu.

9. Kendi adına para bastıran ilk Türk hükümdarı Türgiş Kağanı .... dır.

10. Süvarilerin kullandığı pantolon, deri kuşak ve potin (ayakkabı) .... icadıdır.

11. Kök Türklerin, ... ile ilişkilerinin yanında batısında bulunan .... ve .... İmparatorluklarıyla da ilişkileri olmuştur.

12. Köktürkler döneminde Orta Asya'dan Bizans'a ilk defa elçi gönderilmiş, buna karşılık Bizanslılar da Köktürk Devleti'nin batı kanadını yöneten ....'ya elçi göndermiştir.

13. Türkler, ... adını verdikleri ve diske benzeyen bu gümüş para kullanmışlardır.

14. İslamiyet öncesi Arap Yarımadası'nda haram aylarda yapılan savaşlara .... Savaşları denilirdi.

15. .... Dönemi'nde Bizans'la yapılan .... Savaşı ile Suriye kapıları Müslümanlara açılmıştır.

16. Hz. Ömer Dönemi'nde, 636 yılında .... , 637'de .... ve 642'de .... Savaşları sonucunda Irak ve İran toprakları fethedildi.

17. .... zamanında Doğu Roma ile savaşarak .... denilen ilk deniz zaferi kazanılmıştır.

18. .... , iç karışıklıkların yaşandığı, İslam Devleti'nin parçalanma tehlikesiyle karşı karşıya kaldığı bir ortamda halife seçilmiştir.

Aşağıda yer alan çoktan seçmeli soruları cevaplayınız.

1.

Uygurlar Türk tarihinde,

I. On dört harften oluşan bir alfabe kullanmaları

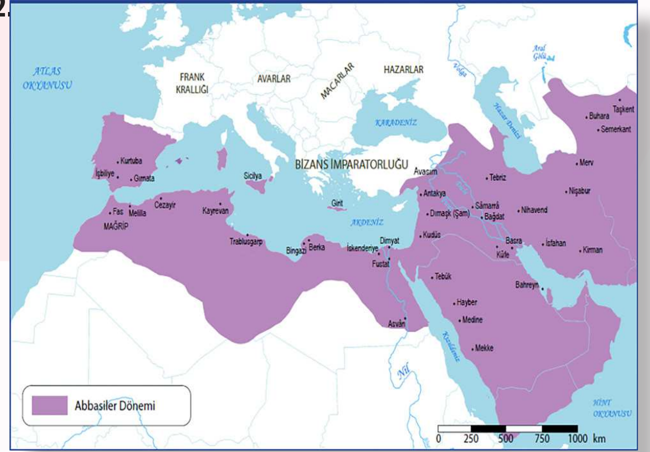
II. Yerleşik yaşama geçmeleri

III. Matbaayı kullanmaları

gibi özelliklerinin hangisi ile öncü konumundadırlar?

A) Yalnız I
B) Yalnız III
C) I ve III
D) II ve III
E) I, II ve III

2.

Abbasi hükümdarı Harun Reşit; Abbasilerin Hazarlar ile mücadelesine son vererek iki taraf arasındaki siyasi, dinî ve ticari ilişkileri geliştirdi. Bu sayede İslamiyet'in Hazarlar arasında yayılmasını sağladı. Bir yandan da en büyük rakibi olarak gördüğü Bizans sınırındaki kaleleri güçlendirerek Doğu Anadolu'da Tarsus, Adana, Maraş ve Malatya'yı içine alan bir uç vilayeti kurdu. Avasım adını verdiği bu vilayete savaşçı özelliklerinden dolayı Türkleri yerleştirdi. Muhafız birliğinde de Türk askerlerine yer verdi.

Bu bilgiye göre aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

A) Türkler ile İslam Devleti'nin ilişkileri gelişmiştir
B) Abbasiler Mevalî Politikası uygulamamıştır.
C) Yönetimde Türkler etkili olmuştur.
D) Türklerin askeri yeteneklerinden faydalanılmıştır.
E) Abbasi-Bizans ilişkileri iyi değildir.

3.

Harita üzerindeki kutucuklar Abbasi Devleti'nin zayıflaması ile birlikte ortaya çıkan devletleri göstermektedir.

Aşağıda verilen devletlerden hangisi bu kutucuklara yazılırsa yanlış olur?

A) Selçuklular
B) Tolunoğulları
C) İhşidiler
D) Samanoğulları
E) Büveyhoğulları

4.

Medine sözleşmesi için,

I. Hak ve sorumlulukların esas alınarak eşitlik ilkesinin benimsendiği,
II. Devlet kurma yolundaki ilk adım olduğu,
III. Anayasası niteliğinde olduğu,

gibi özelliklerden hangisi söylenebilir?

A) Yalnız I
B) I ve II
C) I ve III
D) II ve III
E) I, II ve III

5. İslâm Devleti fetihlerle büyüdükçe yeni görevliler tayin edilmiştir. Bunlardan valiler yönetim işlerini, Kadılar da adalet işlerini yürütmüşlerdir.

İslam devletleri aşağıdaki dönemlerin hangisinde valilik ve kadı tayinleri gerçekleştirilmiştir?

A) Emevîler döneminde
B) Abbasîler döneminde
C) Hz. Ömer döneminde
D) Hz. Osman döneminde
E) Hz. Ali döneminde

6. **Abbasîler döneminde İslâm Devleti'nin başkenti aşağıdakilerden hangisi olmuştur?**

A) Mekke
B) Bağdat
C) Medine
D) Kûfe
E) Şam

7.

Uygurlardan önce Türk Devletleri'nde kalıcı mimari eserlere rastlanmayışını aşağıdaki ifadelerden hangisi doğru açıklar?

A) Konar-göçer bir hayat sürmeleri
B) Tarıma bağlı hayat sürmeleri
C) Çin sınırına yakın olmaları
D) Örf ve adetlerine ters düşmesi
E) Hayvancılığa önem vermelerie

8.

Bizans kaynaklarında "Türkiye" kelimesi coğrafi bir kavram olarak; VI. yüzyılda Orta Asya için; IX. ve X. yüzyıllarda Volga ve Orta Avrupa arasındaki bölge için; XI. yüzyıldan itibaren ise Mısır, Suriye ve Anadolu için kullanılmıştır.

Bu bilgilere göre çeşitli coğrafyalara Türkiye isminin verilmesinde aşağıdakilerden hangisinin doğrudan etkili olduğu söylenebilir?

A) Türklerin tek bir bölgeyi vatan olarak benimsememeleri
B) Türk devletlerinin federatif bir yapıya sahip olmaları
C) Hayvancılığın Türklerde temel geçim kaynağı olması
D) Bizans İmparatorluğu'nda yazılı kültürün gelişmiş olması
E) Orta Asya'nın önemli ticaret yollarına sahip olması

9.

Harita: Kavimler Göçü sonrası Avrupa (451)

Kavimler Göçü sonrasını gösteren harita dikkate alındığında,

I. Avrupa Hun Devleti geniş bir coğrafyada egemenlik kurmuştur.
II. Türk kültürü Avrupa'da yayılma imkânı bulmuştur.
III. Avrupa'da Rönesans hareketi başlamıştır.

yargılarından hangilerine ulaşılamaz?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve III E) II ve III

10.

VII ve IX. yüzyıllar arasında Hazar Devleti'nin hâkim olduğu Doğu Avrupa'da tam manasıyla bir "Barış Çağı" yaşanmıştır. Bu barış döneminde Hazar ülkesi; Doğulu ve Batılı milletlerden insanların kaynaştığı bir yer hâline gelmiştir. Gök Tengri inancına mensup olan Hazarların milletlerarası bu sıkı ilişkileri sonucunda ülkelerinde İslamiyet, Hristiyanlık ve Musevilik de yayılmıştır.

Buna göre Hazar Devleti ile ilgili olarak;

I. kültürel etkileşimin yaşandığına,
II. inanç özgürlüğünün sağlandığına,
III. Museviliğin yaygın din olduğuna

durumlarından hangilerine ulaşılamaz?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve III E) II ve III

11.

Demiri, altını ve gümüşü çıkarıp işleyebilen Hunlar; başta Çin olmak üzere yerleşik toplumlara kürk, at, et, deri, silah satmışlar, karşılığında ise ipek, çay ve tahıl ürünleri almışlardır. Güçlü oldukları dönemlerde ise İpek Yolu'nun uluslararası ticaretine katılmışlar ya da bu yolu kontrol altına almışlardır.

Buna göre İslamiyet öncesi Türklerin geçim kaynakları arasında;

I. hayvancılık,
II. madencilik,
III. ticaret

faaliyetlerinden hangileri yer alır?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) I, II ve III

12.

Hicret sonrası imzalanan Medine Sözleşmesi ile alınan kararların bazıları şunlardır:

- Eşit hak ve hürriyetlere sahip bir toplum yapısı oluşturulacağı
- Soya dayalı kabilecilik anlayışına son verilmek istendiği
- Gayrimüslümlere inanç hürriyeti sağlandığı
- Medine şehrine yapılacak saldırılarda tüm unsurların ortak hareket edeceği
- Üzerinde anlaşmazlığa düşülen konularda hükmün peygambere ait olduğu

Bu kararlara göre aşağıdakilerden hangisine <u>ulaşılamaz</u>?

A) Medine'de bir devlet yapısı oluşmuştur.
B) Gayrimüslimler dinlerinde serbest bırakılmıştır.
C) Yeni bir toplum yapısı hedeflenmiştir.
D) Medine şehrinde gayrimüslümlerin etkinliği artmıştır.
E) Kavmiyetçiliğin önüne geçilmek istenmiştir.

13.

İslamiyet öncesi Avrupa'da feodalite egemenken; Orta, Kuzey ve Batı Avrupa'da Katolik mezhebi, Doğu Avrupa'da ise Ortodoksluk mezhebi yaygındı.

Bu duruma göre İslamiyet öncesi Avrupa ile ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

A) Merkezî krallıklar güç kazanmıştır.
B) Eşitliğe dayalı bir toplum sistemi kurulmuştur.
C) Ortodokslar ekonomik olarak Katoliklerden daha gelişmişlerdir.
D) Avrupa dinî ve siyasi bir birliğe sahip değildir.
E) Avrupa'da özgür düşünce egemen durumdadır.

14.

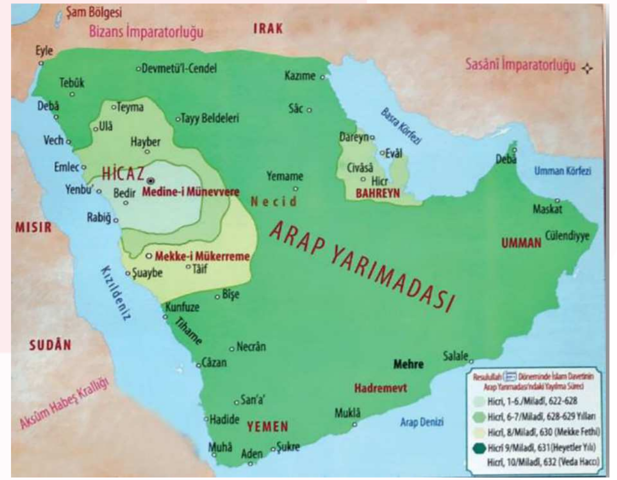
Attila'nın hükümdarlığının ilk zamanlarında Doğu Roma ile Margos Antlaşması imzalanmıştır. Buna göre;

- Hunlarca esir edilmiş Romalılar ile çeşitli nedenlerle ülkelerini terk eden Hunlar, Doğu Roma Devleti'ne kabul edilmeyecektir.
- Romalılar, Hunların hâkimiyeti altında olan kavimlerle iş birliği yapmayacaktır.

Margus Antlaşması'nın verilen maddelerine göre aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

A) Hunların iç savaş yaşadığı
B) Hunların Bizans üzerinde üstünlük kurduğu
C) Roma'nın federal yönetime sahip olduğu
D) Kavimler Göçü'nün etkilerinin sona erdiği
E) Avrupa Hunlarının en parlak dönemini yaşadığı

15.

İslamiyet öncesi dönemde Arabistan Yarımadası ve çevresinde zamanın iki büyük gücü olan Doğu Roma (Bizans) ile Sasani İmparatorlukları bulunmaktaydı. İki imparatorluk da Arabistan Yarımadası'nı topraklarına katmak için çaba sarf etmemiştir.

Bu durumun ortaya çıkmasında;

I. Arabistan Yarımadası'nın çöllerle kaplı olması
II. Arabistan topraklarının ekonomik getirisinin olmaması
III. Arabistan Yarımadası'nda farklı inançlara mensup toplulukların bulunması

gibi unsurlardan hangilerinin etkili olduğu savunulabilir?

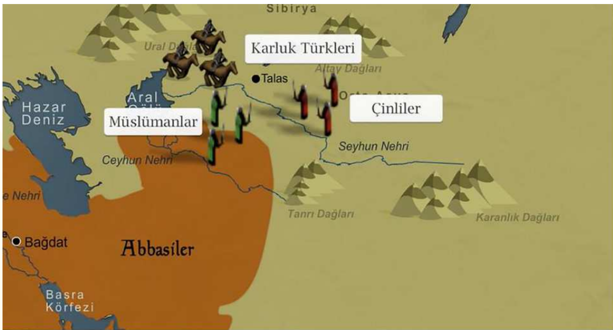
A) Yalnız I
B) Yalnız II
C) Yalnız III
D) I ve II
E) II ve III

16.

I. Kabileler arasındaki problemlerin çözüme kavuşturulması
II. Edebî sohbetlerin yapılması
III. Şiir yarışmalarının düzenlenmesi

Yukarıdakilerden hangileri İslamiyet öncesi Arabistan Yarımadası'nda kurulan panayırların, ekonomik yaşam kadar sosyal hayatın da bir parçası olduğunun göstergesidir?

A) Yalnız I
B) Yalnız II
C) I ve II
D) I ve III
E) I, II ve III

17.

Karluklar; Uygurlar ve Basmillerle birleşerek II. Kök Türk Devleti'ni yıkmışlardır. Bir süre Uygurların egemenliğinde yaşayan Karluklar, Uygurlarla anlaşamayınca batıya göç etmişler, Talas Savaşı'nda Abbasilere yardım ederek Çin'in yenilmesinde rol oynamışlardır.

Buna göre,

I. Türk toplulukları birbirleriyle mücadele etmiştir.
II. Karluklar İslamiyet'i kabul etmiştir.
III. Çin vergiye bağlanmıştır.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

A) Yalnız I
B) Yalnız II
C) Yalnız III
D) I ve II
E) I, II ve III

18. Kırgızlara ait dünyanın en uzun destanı aşağıdakilerden hangisidir?

A) *Türeyiş Destanı*
B) *Manas Destanı*
C) *Tufan Destanı*
D) *Gılgamış Destanı*
E) *Alp Er Tunga Destanı*

19.

Günümüz Kara Kuvvetleri Komutanlığı'nın kuruluş tarihi olarak MÖ. 209'da ilk düzenli ordunun kuruluşunun kabul edilmesi aşağıdakilerden hangisinin göstergesidir?

A) Türklerin, en eski ordu teşkilatına sahip olduğunun
B) Türk tarihinin süreklilik gösterdiğinin
C) Dünyaya örnek teşkil edildiğinin
D) Sosyal kültürün yaşatılmaya çalışıldığının
E) Orta Asya'ya sahip çıkıldığının

20.

Hazar ülkesi; VII. yüzyıldan itibaren ulaşımın hızlandığı, mal değişiminin arttığı, Doğulu ve Batılı milletlerden kitleler hâlinde ticaret ve sanatla uğraşan insanların kaynaştığı bir yer hâline gelmiştir.

Buna göre Hazar ülkesi ilgili olarak aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılabilir?

A) Barış dönemi yaşatmışlardır.
B) Başka dinlere inanmışlardır.
C) Konar-göçer hayatı benimsemişlerdir.
D) Kültürel etkileşim görülmemiştir.
E) Ülke sınırlarını genişletmişlerdir.

Aşağıdaki soruları verilen metne göre cevaplayınız.

ABBASİLERDE SOSYAL HAYAT VE DEVLET TEŞKİLATI

Abbasi Devleti'nin sınırları içinde Araplar başta olmak üzere İranlılar ve Türkler gibi çeşitli kavimler ve mezheplere mensup insanlar yaşamaktaydı. Zaman zaman bu kavimler arasında çatışmalar çıktığı gibi mezhepler arasında da mücadeleler eksik olmazdı.

Abbasilerde, İslam toplumu genel olarak havas ve avam denilen iki tabakadan oluşuyordu. Halifenin yakınları, vezirler, emirler, kadılar, âlim ve kâtipler havas tabakasında iken esnaf ve sanatkârlar, çiftçiler, askerler, köleler ve diğer gruplar da avam tabakasına mensuptu. Sosyal sınıflardan biri de zimmi denilen Yahudi ve Hristiyanlardan oluşan gruptu.

Talas Savaşı'nda ele geçen Çinli esirler arasında İslam dünyasında kâğıt yapımını başlatacak ustalar bulunuyordu. Bu esirler 756 yılında Semerkant'ta kâğıt imalathanesi kurdular. Daha sonraki yıllarda bu imalathanelerin sayısı arttı. Avrupa'da ise kâğıt imalatına ancak XIII. yüzyıldan itibaren başlanmıştır.

Abbasi şehirlerinde asayiş, şurta teşkilatı tarafından sağlanırdı. Halifelerin siyasi otoritelerinin zayıflaması üzerine devlet erkânı arasında ortaya çıkan iktidar mücadelesine son vermek maksadıyla kurulan kuruma Emirü'l-ümeralık deniyordu. Bu kurumun başındaki kişi olan Emirü'l-ümera, geniş yetkilere sahip olduğundan hutbe ve sikkelerde halifenin isminden sonra geçmekteydi. Harun Reşid Devri'nden itibaren ise kadılkudatlık (başkadılık) makamı kuruldu.

Abbasiler Devri'nde siyasi, iktisadi ve dinî sebeplere dayanan isyanlara sık sık rastlanmaktadır. İsyan hareketinin altında milliyetçilik düşüncesinden daha çok özellikle İran kökenli dinî ideoloji yatıyordu. Bu isyanları bastırmak için Divanü'z-zenadıka adı verilen bir müessese kurulmuştur.

Abbasiler, devlet işlerini görüşmek için farklı divanlar kurmuştur. Devletin mali işlerine Divân-ü Beytü'l-mâl, askerî işlere Divanü'l-ceyş, resmî yazışmalara Divan'ı-tevki, posta ve gizli istihbarat hizmetlerine Divanü'l-berid, idari haksızlıklara ve adli hatalara Divan'ı-mezalim bakardı.

Hakkı Dursun Yıldız, "Abbasiler", s.31-48'den düzenlenmiştir.

1. Abbasilerde sosyal yapı nasıldır? Hangi guruplar bulunmaktadır? Yazınız.

....

....

....

....

....

2. Savaşlar medeniyetler arası etkileşimde nasıl bir rol oynamıştır? Yazınız.

....

....

....

....

....

3. Emirü'l-ümeralık nedir? Devlet içerisinde hangi görevi yerine getirmiştir? Açıklayınız.

....

....

....

....

....

4. Abbasilerin devlet teşkilatlanmasında oluşturdukları kurumlar hangileridir? Yazınız.

....

....

....

....

....

5. Abbasiler Devri'nde yaşanan isyanların nedeni nedir? İsyanlara karşı hangi tedbir alınmıştır? Yazınız.

....

....

....

....

....

6. Abbasilerle ile ilgili yukarıda verilen haritaya göre devletin sınırları içerisinde yaşayan milletler hangileridir? Bu milletlerin bulunduğu coğrafyalar nerelerdir? Yazınız.

....

....

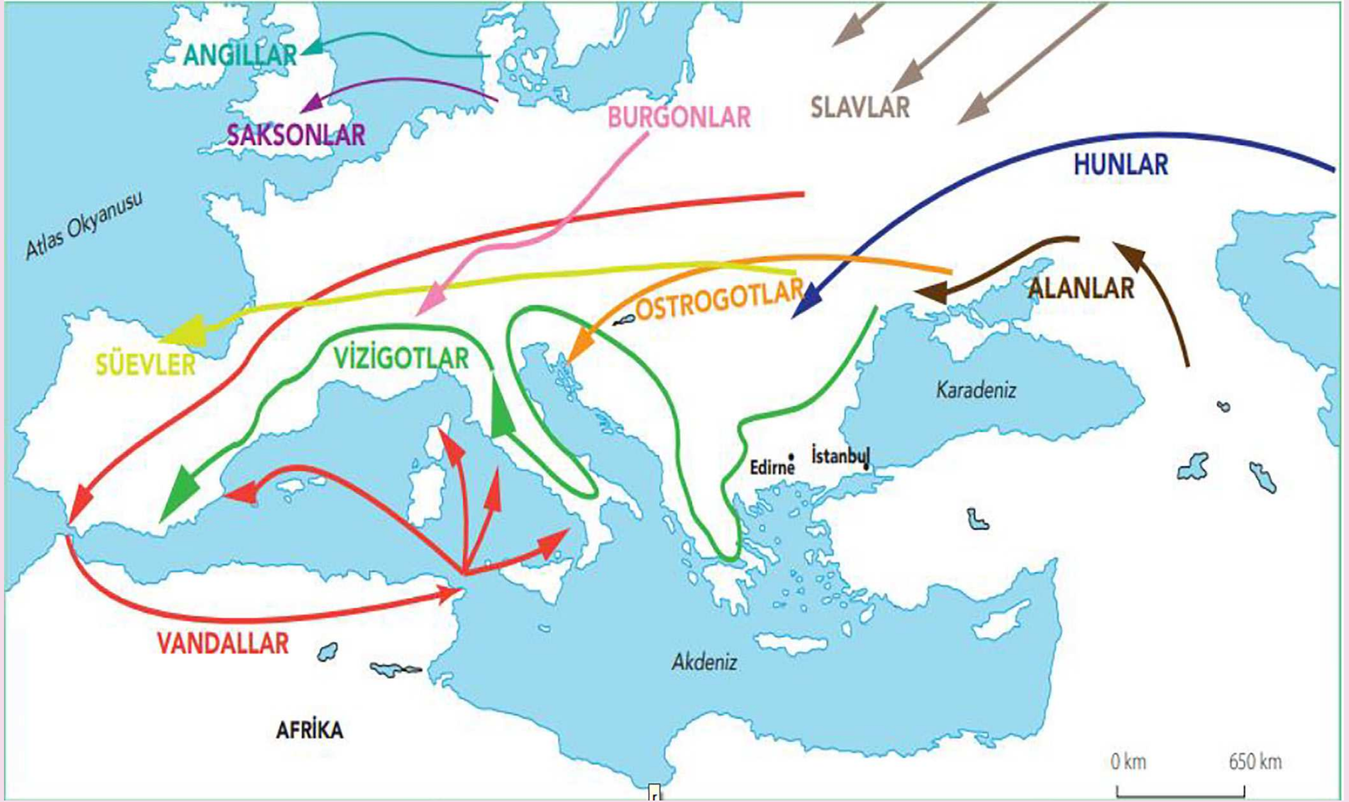
....

....

....

Verilen haritadan ve metindeki bilgilerden yola çıkarak aşağıdaki soruları cevaplayınız.

TÜRKLER AVRUPA'DA

AVRUPA HUN İMPARATORLUĞU

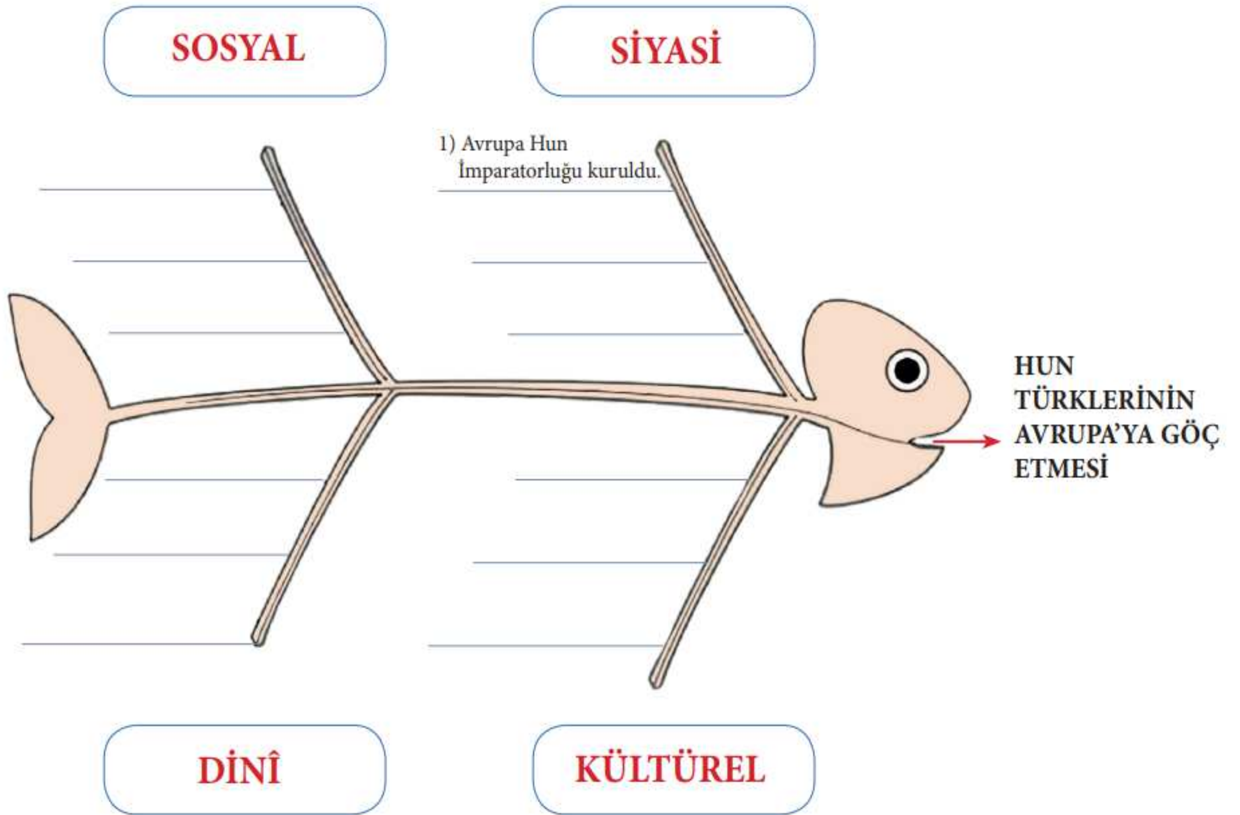
Hunlar, Asya Hun ve Avrupa Hun olmak üzere tarihte iki büyük devlet kurdu. İç Asya'dan batıya gelen ilk Türk kavmi olan Avrupa Hunları, IV. yüzyılın sonunda Avrupa'da görünmeye başladılar. Avrupa'nın bugünkü etnik yapısını oluşturan kavimler göçünde ana unsur olarak bulundular. IV ve V. yüzyıllarda Doğu ve Orta Avrupa'nın şekillenmesinde önemli rol oynadılar. Birçok kavmi yerinden eden Avrupa Hunları, Kazakistan bozkırlarında toplandıktan sonra 375 yılında Avrupa'ya indiler. Bu göç, dünya tarihi açısından önemli olan Kavimler Göçü'nü tetikledi ve Hunların önüne kattığı kavimler tüm Avrupa'da dengeleri değiştirdi. Germen kavimlerini birleşmemek üzere dağıttılar. Etnik kaynaşmalar sonucu bugünkü Avrupa milletlerinin temeli atıldı. Hunlar, Avrupa'nın ortasında Avrupa Hun Devleti'ni kurdular. Asya'dan Kafkaslara, Avrupa'ya, Anadolu'ya kadar uzanan akınlar düzenlediler. Batı Asya'nın Türkleşmesini sağladılar. En önemli hükümdarı olan Attila döneminde Orta Avrupa'ya diz çöktüren Hunlar, Batı Roma ve Doğu Roma İmparatorluğu'nu itaat altına aldı. Daha sonra Batı ve Doğu Roma İmparatorluklarını temelinden sarstılar. Avrupa'nın o zamanki durumunu alt üst ettiler. Attila'nın ölümü üzerine yerine geçen çocukları birlik sağlayamadı ve devlet yıkıldı.

(https://www.beyaztarih.com/ansiklopedi/avrupa-hun-imparatorlugu link adresinde yer alan bilgilerden düzenlenerek alınmıştır.)

1. Sizce Hunların İç Asya'dan göç etmesinde rol oynayan faktörler neler olabilir? Arkadaşlarınızla beyin fırtınası yaparak belirleyiniz.

....
....
....
....
....
....
....

2. Sizce Hunların Avrupa'ya yaptıkları göçler ne gibi sonuçlara yol açmış olabilir? Arkadaşlarınızla birlikte belirlediğiniz sonuçları balık kılçığı diyagramında gösteriniz.

3. Sizce günümüzde Avrupa'ya yapılan küresel göçler (mülteci göçleri, işçi göçü, beyin göçü vb.) gelecekte Avrupa'yı nasıl etkileyebilir? Açıklayınız.

....
....
....
....
....
....
....

Metin ve görselleri birlikte değerlendirerek konargöçer Hunlarla yerleşik Çinliler arasındaki çok yönlü ilişkilerin boyutlarını aşağıdaki diyagramda bulunan ilgili yerlere yazınız.

NEDEN ÇATIŞTILAR? NEDEN UZLAŞTILAR?

Görsel 1: Hunlar Çin Seddi'ni kuşatırken (Temsili)

Görsel 2: Hunlar Çinlilerle uzlaşırken (Temsili)

HUN ÇİN İLİŞKİSİ

İlk ve Orta Çağlarda konargöçer Türkler ile yerleşik topluluklar arasındaki ilişkiler çatışma ve uzlaşma şeklinde gerçekleşti. Hunlar siyasi, ekonomik ve kültürel farklar nedeniyle çatışma yaşadıkları Çinlilere karşı bazen saldırmayı bazen de uzlaşmayı tercih ettiler. Hunlarla Çinliler arasındaki çatışma konularından en önemlisi İpek Yolu'na hâkim olma mücadelesi idi. İpek Yolu'nun geçtiği bölgeler ve bu bölgelerin zengin şehirleri Hunlarla Çinlileri karşı karşıya getirdi. Hunlar, Çin kervanlarına yaptıkları askerî akınlar ile İpek Yolu'nun denetimini ele geçirmeye çalıştılar. Çinlilerin Çin Seddi'ni inşa etmelerinin sebebi Hunlarla yaptıkları bu askerî ve ekonomik mücadelelerdi. Hunlar ticareti canlandırmaya yönelik politikalar izliyorlardı. Hunların ekonomisi hayvancılığa dayandığı için ihraç malları arasında canlı hayvan ve hayvan ürünleri ilk sırayı alıyordu. Hun Türkleri barış zamanlarında Çin'e çok miktarda sığır sevk etmişler ve bunları Çin pazarlarında satmışlardı. Yine aynı dönemde Çin sarayına at ve kürk sunmuşlar karşılığında da ipek almışlardı. Tarihî kayıtlara göre, Hun Türkleri, Çin'e yünden yapılmış örtüler, kumaşlar ile keçe ve deri ihraç ediyorlardı ki bunların hepsini kendi hayvanlarından elde etmekteydiler. Çinliler ise askerî olarak başa çıkmakta zorlandıkları Türk topluluklarına karşı farklı yöntemler uygulayarak kendilerini savunuyorlardı. Çinliler, savaşçı konargöçer Türk toplulukları arasındaki düşmanlıkları kışkırtarak onları zayıf düşürmeye çalışıyor, konargöçerlere para ve sosyal statü unvanları vererek onları sınır bölgelerine yerleştiriyor ve düşmanlarına karşı kullanıyordu. Aynı zamanda konargöçer Türklerin yerleşik hayata geçmelerini teşvik ederek, inanç sistemlerini konargöçerler arasında yayarak kültürel kimliklerini ve savaşçılık özelliklerini kaybetmelerini amaçlıyordu.

HUN-ÇİN İLİŞKİLERİNİN ANALİZİ

SİYASİ

....

....

....

ASKERÎ

....

....

....

SOSYAL VE KÜLTÜREL

....

....

....

....

....

....

....

....

EKONOMİK

....

....

....

....

....

....

....

....

Verilen metin ve görselden yararlanarak aşağıdaki soruları cevaplayınız.

HİLFU'L-FUDÛL CEMİYETİ

Görsel: Akabe Mescidi

Cahiliye Dönemi'nde güçlü kişilerin güçsüzlerin mallarını gasp etmesi sık görülen bir durumdu. O dönemde buna kimse karşı çıkamaz ve toplumda bu durum yadırganmazdı. Yemen bölgesinden Mekke'ye bir tüccar gelerek mallarını Mekke'nin ileri gelenlerinden birine sattı. Malları teslim alan adam, kararlaştırılan fiyatı ödemeye yanaşmadı. Dolandırılan tüccar, Mekkeli olmadığı için şehirde ona yardım edebilecek birini bulamadı. Çaresizlik içinde yüksekçe bir yer olan Ebu Kubeys Tepesi'ne çıkan tüccar, tepkisini buradan yüksek sesle veciz bir şekilde dile getirmiş ve Mekkelilerden adaleti yerine getirmelerini istemişti. Bu konuşmadan orada bulunanlar çok etkilenmiş ve toplanarak bu konuyu istişare etmişlerdi. Sonuçta, zayıfları korumak ve adaleti sağlamak için bir cemiyet kurmaya karar vermişlerdi. Daha sonra bu kişiler Kâbe'ye giderek Mekke'de ne zaman bir zulüm meydana gelirse zulmedilenin Mekkeli olup olmadığına bakılmaksızın hakkını aramak için birleşeceklerine ant içtiler. Daha sonra Yemenli tüccara haksızlık yapan adama borcunu ödettiler. Hz. Muhammed de gençlik yıllarında, yapılan bu ittifaka bizzat katılmıştı. Peygamberlik Dönemi'nde, "Abdullah b. Cüdân'ın evinde yapılan Hilfu'l-Fudûl anlaşmasında ben de vardım, orada bulunuşumu ve o anlaşmaya katılışımı bir sürü kızıl deveye değişmem ve şimdi, o cemiyete çağrılsam memnuniyetle katılırım." demişti.

el-Mağlus, 2012, s.260'tan düzenlenmiştir.

1. Hilfu'l-Fudûl Cemiyeti hakkında çıkarımınız nedir? Gerekçesiyle açıklayınız.

....

....

....

....

2. Metinde verilen sözü doğrultusunda Hz. Muhammed'in hangi kişilik özelliklerine sahip olduğunu söyleyebilirsiniz?

....

....

....

....

3. Bir tüccar aynı sorunu günümüz Türkiye'sinde yaşamış olsa nasıl bir hak arama yöntemi takip edebilir?

....

....

....

....

İSLAM MEDENİYETİNİN DOĞUŞU

TANILAYICI DALLANMIŞ AĞAÇ

Aşağıda birbirleri ile bağlantılı Doğru/Yanlış ifadeler içeren Tanılayıcı Dallanmış Ağaç tekniğinde bir bilgi verilmiştir. İlk cümleden başlayarak her doğru (D) ya da yanlış (Y) cevabınıza göre çıkışlardan sadece birini işaretleyiniz.

BEDEVİLİK

Temel geçim kaynağı avcılık ve takasa dayalı ticaretti

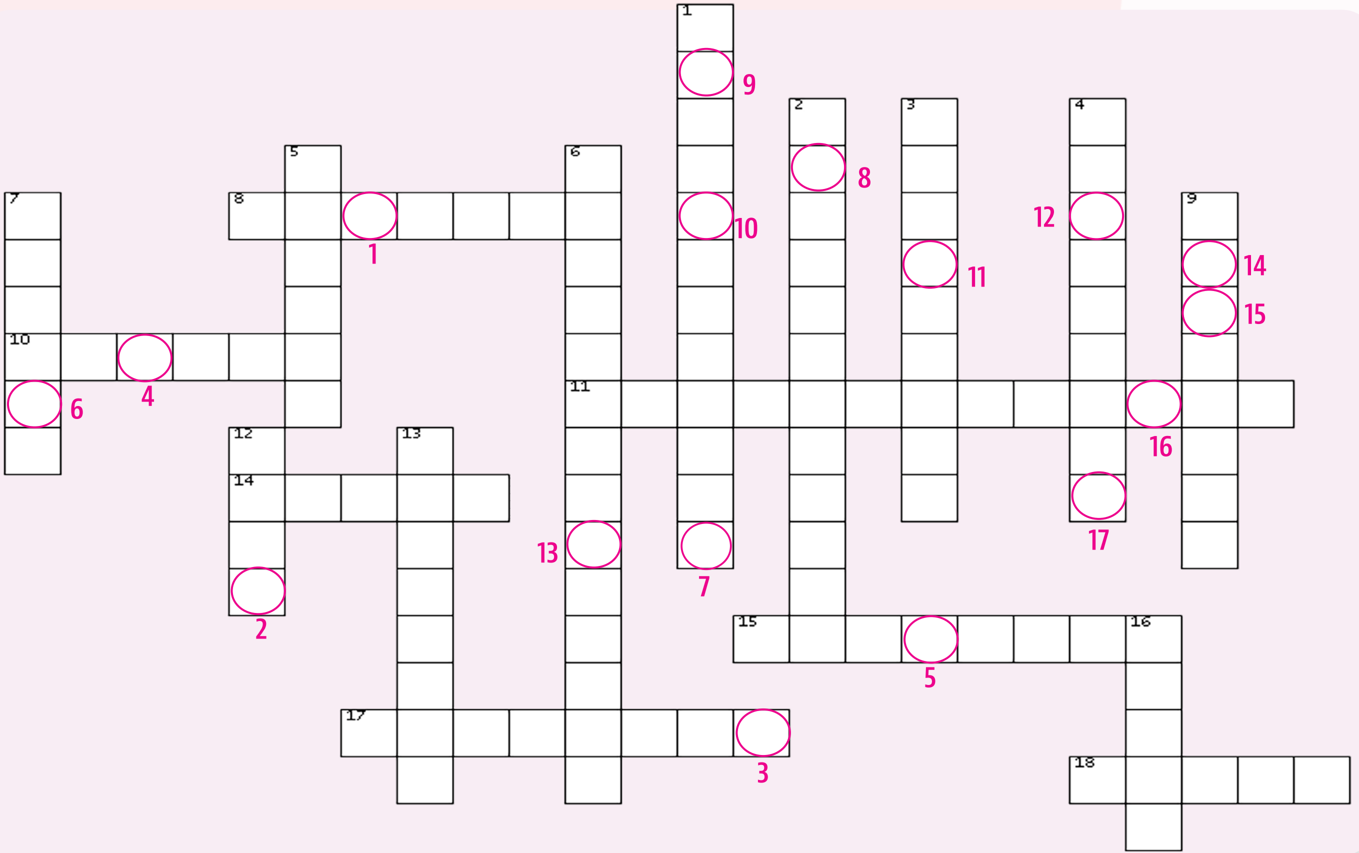
(D) → Kabileler hâlinde yaşarlar.

- (D) → Arap Yarımadası'nda görülen yerleşik yaşam tarzıdır.
  - (D) → 1.Çıkış ☐
  - (Y) → 2.Çıkış ☐
- (Y) → Arap Yarımadası'nda görülen göçebe yaşam tarzıdır
  - (D) → 3.Çıkış ☐
  - (Y) → 4.Çıkış ☐

(Y) → Şehirlilik

- (D) → Arapçayı en duru ve doğru şekilde konuşurlardı.
  - (D) → 5.Çıkış ☐
  - (Y) → 6.Çıkış ☐
- (Y) → Kabile meclisi tarafından yönetilir ve önemli kararlar oy çokluğuyla alınırdı.
  - (D) → 7.Çıkış ☐
  - (Y) → 8.Çıkış ☐

Aşağıdaki bulmacayı çözerek anahtar kelimeyi bulunuz.

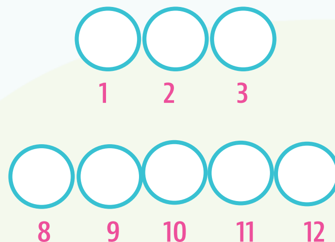
SOLDAN SAĞA

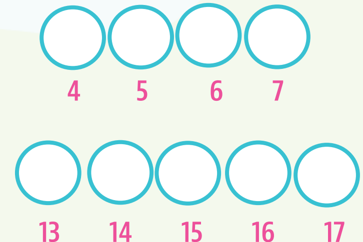
8. Mekke'den Medine'ye göç eden Müslümanlar.
10. Avrupalıların "Tanrının kırbacı" adını verdikleri ünlü Türk hakanı.
11. 621-622 yıllarında Medineli Müslümanların Hz. Muhammed'e bağlılıklarını bildirdikleri anlaşmalar.
14. Türklerde bankacılığın temellerini oluşturan devlet.
15. Peygamberlik.
17. Kürk yolunu kullanarak ekonomilerini güçlendiren Türk topluluğu.
18. Türklerde ikili devlet teşkilatında ülkenin batı kanadını idare eden yönetici.

YUKARIDAN AŞAĞIYA

1. Mete Han tarafından tasarlanan savaş aleti.
2. Asya Hun Devleti'nin yıkılmasıyla birlikte başlayan nüfus hareketi.
3. Mekkeli müşriklerin Medine İslam Devleti'nin varlığını resmen kabul ettikleri antlaşma.
4. Emevilerle mücadele ederek Arapların, Orta Asya'da hâkimiyet kurmasını engelleyen Türk topluluğu.
5. Eski Türklerde mezar.
6. Türk tarihinin ve edebiyatının ilk yazılı kaynakları.
7. İslamiyet öncesi Arap Yarımadası'nda şehirlerde yaşayan, tarım ve ticaret ile uğraşan halk.
9. Avrupa Hun Devleti hükümdarı Atilla'nın Margus Antlaşması'nı imzaladığı devlet.
12. Hz. Muhammed Dönemi'nde Müslümanların Bizans ile yaptığı ilk savaş.
13. İlk Türk devletlerinde meclis.
16. Türklere özgü savaş taktiği.

ANAHTAR KELİME

Aşağıdaki bulmacayı çözerek anahtar kelimeyi bulunuz.

Tanrının Kırbacı	TAAİLT
Attila	GUTEIDANENLNNEIBS
Bizans	DOMAUĞOR
Ordu	İUALOKŞTTNLE
Volga	LRİİİNDEH
Seyhun	RDİRYİESA
Asker	TÜNME
Uygurlar	ALCKIIKNAB
Değiş tokuş	AKSTA
Kurt kapanı	TİKİLAALTHĞİ
Beytü'l-mâl	ATEDEVSNZLEİİH
Sözleşme	KBTAAIALEBRAİ
Haram aylar	AİCLISŞRVRAFAA
Hira Mağarası	YHVAİ
Göçebelik	KDBLEİİEV
Şehirlilik	KİADARHİL
Hac	AVEBSUTHDİE
Deve Olayı	SVEAICLKAME

ANAHTAR KELİME

1 2 3 4 5   6 7 8 9 10 11 12 13

14 15 16 17

CEVAP ANAHTARI

EŞLEŞTİRME-I

1. F
2. A
3. C
4. B
5. H
6. I
7. Ç
8. E
9. G
10. D

EŞLEŞTİRME-II

1. B
2. D
3. Ç
4. C
5. A

BOŞLUK DOLDURMA

11. hayvancılık, konar-göçer

2. Büyük Hun Devleti, Mete Han

3. Turan Taktiği

4. değiş tokuş

5. Avrupa Hun Devleti

6. tümen

7. *Manas*

8. Genelkurmay Başkanı

9. Baga Tarkan

10. Türklerin

11. Çin, Sasani, Bizans

12. İstemi Yabgu

13. satir

14. Ficar

15. Hz. Ebu Bekir, Ecnâdeyn

16. Kâdisiye, Celûlâ, Nihâvend

17. Hz. Osman, Zâtü's-savârî

18. Hz. Ali

ÇOKTAN SEÇMELİ

1. D	11. E
2. C	12. D
3. A	13. D
4. E	14. B
5. C	15. D
6. B	16. E
7. C	17. A
8. A	18. B
9. C	19. B
10. C	20. A

EŞLEŞTİRME-3

AÇIK UÇLU

1. Abbasilerde kozmopolit bir sosyal yapı vardır. Toplum Araplar, İranlılar ve Türkler gibi birçok kavimden ve farklı mezhepten oluşmaktaydı. Ayrıca toplum iki çeşit sınıfsal tabakaya ayrılmıştı. Bunlara havas ve avam denilmekteydi. Halifenin yakınları, vezirler, emirler, kadılar, âlim ve kâtipler havas tabakasında iken esnaf ve sanatkârlar, çiftçiler, askerler, köleler ve diğer gruplar da avam tabakasına mensuptu. Sosyal sınıflardan biri de zimmi denilen Yahudi ve Hristiyanlardan oluşan gruptu.

2.Savaşlar, medeniyetler arası etkileşimde önemli rol oynamıştır. Özellikle milletlerin bir birlerini tanımaları, kültürel özelliklerini öğrenmelerine neden olmuştur. Bilgi ve teknolojinin de öğrenilmesini ve hatta başka medeniyetlerce tanınmasında önemli bir fırsattır. Örneğin Talas savaşı sırasında İslam dünyası Çinli esirler arasında bulunan kâğıt ustalarından, kâğıt yapmayı öğrenmişler ve Semerkant'ta kâğıt imalathanesi kurmuşlardır. Bu da savaşların, kültürel alanda etkileşimde oynadığı role önemli bir örnektir.

3. Abbasi Halifeleri siyasi otoritelerinin zayıflaması üzerine devlet erkânı arasında ortaya çıkan iktidar mücadelesine son vermek maksadıyla kurulan kuruma Emirü'l-ümeralık demişlerdir. Bu kurumun başındaki kişi olan Emirü'l-ümera, geniş yetkilere sahip olduğundan hutbe ve sikkelerde halifenin isminden sonra geçmekteydi.

AÇIK UÇLU

4. Abbasiler devlet teşkilatlanmasında:

-Şehirlerde asayiş için, şurta teşkilatı oluşturulmuş,

-Halifelerin siyasi otoritelerinin zayıflaması üzerine devlet erkânı arasında ortaya çıkan iktidar mücadelesine son vermek maksadıyla Emirü'l-ümeralık kurulmuş,

-Harun Reşid Devri'nden itibaren ise kadılkudatlık (başkadılık) makamı kurulmuş,

-Devlet işlerini görüşmek için farklı divanlar kurmuştur.

-Devletin mali işlerine Divân-ü Beytü'l-mâl,

-Askerî işlere Divanü'l-ceyş,

-Resmî yazışmalara Divan'ı-tevki,

-Posta ve gizli istihbarat hizmetlerine Divanü'l-berid,

-İdari haksızlıklara ve adli hatalara Divan'ı-mezalim bakardı.

-Divanü'z-zenadıka ise ideolojik isyanları bastırmak için kurulmuş kurumdur.

5. Abbasiler Devri'nde siyasi, iktisadi ve dinî sebeplere dayanan isyanlara sık sık rastlanmaktadır. İsyan hareketinin altında milliyetçilik düşüncesinden daha çok özellikle İran kökenli dinî ideoloji yatıyordu. Bu isyanları bastırmak için Divanü'z-zenadıka adı verilen bir müessese kurulmuştur.

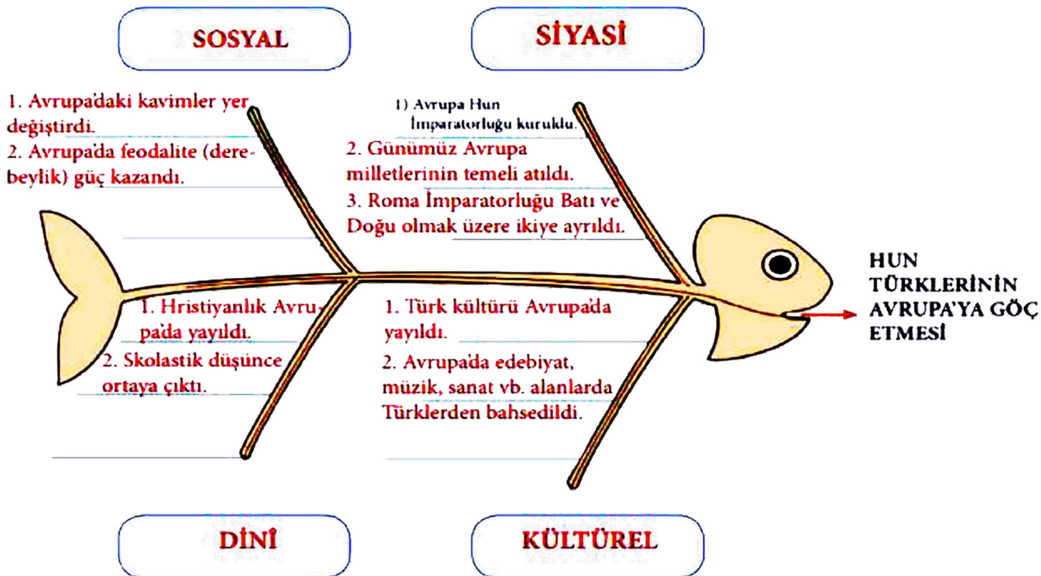
6. Abbasi Devleti'nin sınırları içinde Araplar başta olmak üzere İranlılar ve Türkler gibi çeşitli kavimler ve mezheplere mensup insanlar yaşamaktaydı.

Araplar; Hicaz, Yemen, Mısır ve Magrib bölgelerinde, İranlılar; İranlılar ise Hazar denizinden Basra Körfezi'ne kadar olan geniş alanda, Türkler ise, Orta Asya'da Hazar denizi ve Horasan bölgesinde yaşamaktadırlar. Ayrıca İber yarımadasında da Hristiyan Avrupalılar Abbasi Devleti'nin sınırları içerinde yaşamışlardır.

BECERİ TEMELLİ-1

1. Öğrencinin bilgi ve birikimine bağlı olarak Çin baskısı, kabileler arası mücadeleler, Türk cihan hâkimiyeti anlayışı, iklim değişikliklerine bağlı olarak yaşanan kıtlık ve kuraklık vb. ekseninde farklı cevaplar verilebilir.

2.

3. Öğrencinin bilgi ve birikimine bağlı olarak Avrupa Birliği'nin dağılması, Avrupa'da İslam kültürünün yayılması, yeni devletlerin kurulması, nüfusun çoğalması, yabancı karşıtlığının artması vb. ekseninde farklı cevaplar verilebilir.

BECERİ TEMELLİ-2

SİYASİ:
Türkler ile yerleşik topluluklar arasındaki ilişkilerin çatışma ve uzlaşma şeklinde gerçekleşmesi, Hunların siyasi, ekonomik ve kültürel farklar nedeniyle çatışma yaşadıkları Çinlilere karşı bazen saldırmayı bazen de uzlaşmayı tercih etmeleri Hun Çin ilişkilerinin siyasi boyutudur.

ASKERÎ:
Hunların, Çin kervanlarına yaptıkları askerî akınlar ile İpek Yolu'nun denetimini ele geçirmeye çalışmaları, Çinlilerin Çin Seddi'ni inşa etmeleri, Hunlarla yaptıkları askerî mücadeleler Hun Çin ilişkilerinin Askerî boyutudur.

KÜLTÜREL VE SOSYAL:
İpek Yolu'nun geçtiği bölgeler ve bu bölgelerin zengin şehirleri için Hunlarla Çinlilerin karşı karşıya gelmesi, Hunların Çin'e yünden yapılmış örtüler, kumaşlar ile keçe ve deri gibi kendi kültürlerini yansıtan mamuller ihraç etmeleri, Çinlilerin konargöçer Türkleri yerleşik hayata geçmeye teşvik edip kültürlerini yok etmeye çalışmaları, Çinlilerin kendi inanç sistemlerini konargöçerler arasında yayarak kültürel kimliklerini kaybetmeleri için çalışmaları Hun Çin ilişkilerinin kültürel boyutudur. Hunların ticareti canlandırmaya yönelik politikaları, Çin'e yünden yapılmış örtüler, kumaşlar ile keçe ve deri ihraç etmeleri, bunların hepsini kendi hayvanlarından elde etmeleri, Çinlilerin ise askerî olarak başa çıkmakta zorlandıkları Türk topluluklarına karşı farklı yöntemler uygulayarak kendilerini savunmaları, savaşçı konargöçer Türk toplulukları arasındaki düşmanlıkları kışkırtıp onları zayıf düşürmeye çalışmaları, konargöçerlere para ve sosyal statü unvanları vererek onları sınır bölgelerine yerleştirip ve düşmanlarına karşı kullanmaları Hun Çin ilişkilerinin sosyal boyutudur.

EKONOMİK:
Hunların, Çin kervanlarına yaptıkları askerî akınlar ile İpek Yolu'nun denetimini ele geçirmeye çalışması, Çinlilerin Çin Seddi'ni inşa etmeleri, Hunlarla yaptıkları ekonomik mücadele, Hunların ticareti canlandırmaya yönelik politikaları, Hunların ekonomisinin hayvancılığa dayanması ve ihraç malları arasında canlı hayvan ve hayvan ürünlerinin olması, barış zamanlarında Çin'e çok miktarda sığır sevk etmeleri ve bunları Çin pazarlarında satmaları, Çin sarayına at ve kürk sunmaları bunun karşılığında ipek almaları, Çin'e yünden yapılmış örtüler, kumaşlar ile keçe ve deri ihraç etmeleri, bu mamulleri kendi hayvanlarından elde etmeleri Hun Çin ilişkilerinin ekonomik boyutudur.

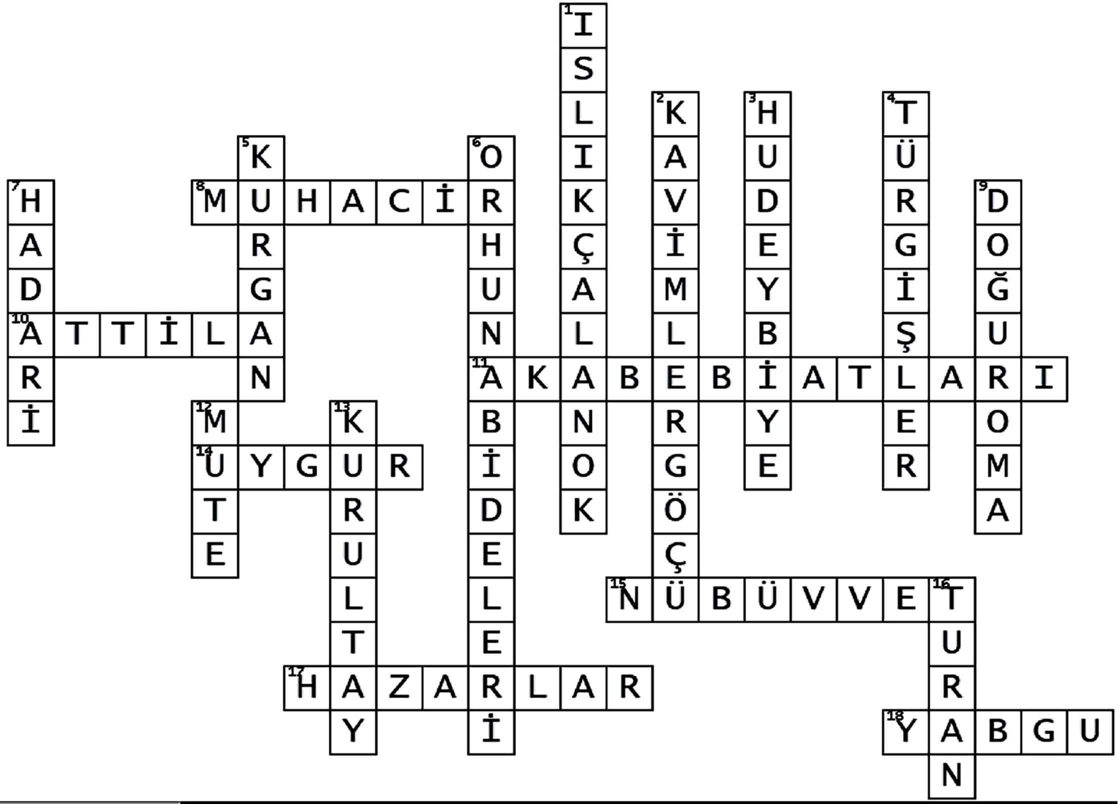
BECERİ TEMELLİ-3

1. Cahiliye Dönemi, güçlünün güçsüzü ezdiği, her türlü haksızlığın ve adaletsizliğin görüldüğü ve toplumun da bu durumu kabullendiği bir dönemdir. Ayrıca haksızlığa uğrayanların haklarını arayabilecekleri bir yargı sistemi ve bu sistemi işletecek bir siyasi otorite de yoktur. Ancak buna rağmen toplumda adalet duygusuyla hareket eden, zülüm ve haksızlığa uğrayanları koruyup kollama gayreti içerisinde olan bireylerin de olduğu söylenebilir. Hz. Muhammed de bunlardan biridir. Mekke önemli bir ticaret merkezidir.

2. Hz. Muhammed'in Hilfu'l-Fudûl anlaşmasına katılması O'nun zulüm ve haksızlığa karşı koyan, güçlünün zayıfı ezmesine sessiz kalmayan, sosyal adaleti sağlamaya çalışan, toplumsal olaylara karşı duyarlı biri olduğunu gösterir. Genç yaşına rağmen bu cemiyete çağrılması Hz. Muhammed'in toplum tarafından sevilen ve sayılan, dünya malına kıymet vermeyen biri olduğunu gösterir. Cahiliye Dönemi'nde kurulan adaleti tesis etmeye çalışan Hilfu'l-Fudûl Cemiyeti'nin İslam'ın ruhuna uygun bir cemiyet olduğu da söylenebilir.

3. Güçlü olanın haklı olarak görüldüğü Cahiliye Dönemi'nde yaşanan bu olay Mekke'de devlet otoritesinin olmadığının en belirgin delilidir. Yemenli tüccar hakkını arayacak bir kurum, bir otorite olmadığı için Mekke halkına seslenerek toplumun vicdanına başvurmuştur. Aynı sorun günümüz Türkiye'sinde yaşanmış olsaydı; tüccar devletin otoritesine sığınabilir, polise ve savcılığa başvurarak suç duyurusunda bulunabilir. Hakkını bağımsız Türk mahkemelerinde arayabilirdi. Bir hukuk devleti olan Türkiye'de bireysel hak ve özgürlükler kanun güvencesi altındadır.

BULMACA

ANAHTAR KELİME: HER TÜRK ASKER DOĞAR

KELİME AVI

TAAİLT	ATTİLA
GUTEIDANENLNNEIBS	NIBELUNGEN DESTANI
DOMAUĞOR	DOĞU ROMA
İUALOKŞTTNLE	ONLU TEŞKİLAT
LRİİİNDEH	İDİL NEHRİ
RDİRYİESA	SİRİ DERYA
TÜNME	TÜMEN
ALCKIIKNAB	BANKACILIK
AKSTA	TAKAS
TİKİLAALTHĞİ	HİLAL TAKTİĞİ
ATEDEVSNZLEİİH	DEVLET HAZİNESİ
KBTAAIALEBRAİ	AKABE BİATLARI
AİCLISŞRVRAFAA	FİCAR SAVAŞLARI
YHVAİ	VAHİY
KDBLEİİEV	BEDEVİLİK
KİADARHİL	HADARİLİK
AVEBSUTHDİE	VEDA HUTBESİ
SVEAICLKAME	CEMEL VAKASI

ANAHTAR KELİME: ALTIN ELBİSELİ ADAM

YAPILANDIRILMIŞ GRİD

CEVAP: 2.ÇIKIŞ

Etkileşimli Kitaplar

Beceri Temelli Kitaplar

Soru Bankası

Mobil Soru Bankası

Dinamik Uygulamalar

3B Modeller

YKS Kampı

TRT EBA TV Lise

OGM MATERYAL

http://ogmmateryal.eba.gov.tr